

PROJEKTAS „LIETUVOS VIRTUALI BIBLIOTEKA BEI VISATEKSČIŲ DOKUMENTŲ DUOMENŲ BAZĖS SUKŪRIMAS“

(paramos sutartis 2005-03-07 Nr. ESF/2004/2.4.0-K02-VS-02/SUT-194)

Vadovas – Vilius Kučiukas

2005 m. projekto veiklų įgyvendinimo ataskaita

2005 m. kovo mėn. 7 d. Kauno technologijos universitetas pasirašė paramos skyrimo projektui „Lietuvos virtuali biblioteka bei visateksčių dokumentų duomenų bazės sukūrimas“ įgyvendinant 2004-2006 metų BPD 2.4 priemonę „Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtra“ sutartį Nr. ESF/2004/2.4.0-K02-VS-02/SUT-194.

Pagrindinis projekto tikslas – siekiant papildyti mokymosi visą gyvenimą procesą inovatyviomis mokymo priemonėmis ir metodais, sukurti Lietuvos virtualią biblioteką ir VDDB. Tam reikėtų unifikuoti paiešką bei prieigą prie elektroninių informacijos šaltinių ir virtualių paslaugų, suderinti kuriamą VDDB su Europos ir pasaulio VDDB standartais.

Pagrindinės projekto veiklos:

- *Bibliotekų e. katalogų integravimas į LVB.* Numatyta pertvarkyti akademinų bibliotekų e. katalogus, siekiant užtikrinti efektyvią informacijos paiešką LVB aplinkoje, sukurti teminius virtualius katalogus, virtualią dalykų rodyklę, įtraukti į LVB laisvai prieinamus pasaulio bibliotekų e. katalogus. LVB portale numatyta įdiegti atitinkamas virtualias paslaugas skaitytojams.

- *Lietuvos VDDB sukūrimas.* Numatyta sukurti teminių VDDB saugyklą, atitinkančią tarptautinius standartus, užtikrinti ilgalaikį dokumentų archyvavimą, dokumentų apsaugą, virtualias paslaugas, invariantinį jų panaudojimą ir t. t.

- *VDDB integravimas į LVB.* Lietuvos ir užsienio VDDB numatyta integruoti į LVB, sukurti intelektualių sąsajų informacijos sistemą, kur sąsajos tarp e. dokumento bibliografinio aprašo ir paties dokumento bei jam skirtų virtualių paslaugų būtų sudaromos pagal kontekstą, neatsižvelgiant į tai, kur yra patys bibliografiniai įrašai ir e. dokumentai.

- *Lietuvos VDDB ir LVB sujungimas su Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistema (LieMSIS).* Siekiant išspręsti VDDB ir LVB autentifikavimo ir autorizavimo klausimus, numatyta sukurti apskaitos, statistikos, procesų sekų valdymo sistemą naudojant LieMSIS programinę įrangą ir jos centralizuotas vartotojų duomenų bazines.

- *Lietuvos mokslo ir studijų informacijos pateikimas užsienio virtualioms bibliotekoms ir informacijos paieškos sistemoms.* Numatyta sukurti ir įdiegti priemones, automatiškai perduodančias Lietuvos mokslo ir studijų informaciją užsienio virtualioms bibliotekoms, suvestiniams katalogams ir

paieškos sistemoms OAI-PMH *harvestinimo*, informacijos paieškos ir pateikimo Z39.50 bei kitais protokolais.

- *Informacijos apie projektą, jo eigą ir rezultatus nuolatinė sklaida.* Numatyta, kad bus rengiami seminarai, leidžiama informacinė medžiaga (lankstinukai), sukurtas ir palaikomas projekto žinatinklis visuotiniame interneto tinkle, rengiami populiarinimo straipsniai žiniasklaidos priemonėse.

Per 36 mėnesius numatyta pasiekti sekančius rezultatus:

- LVB ir VDDDB jungs 63 mokslo ir studijų institucijas.
- Bus sukurtos 5 teminės VDDDB pagal mokslo sritis (kryptis).
- Lietuvos (17) ir užsienio (5) bibliotekų katalogai, teminės VDDDB bus sujungtos į LVB.
- Sudarytos sąlygos Lietuvos mokslo ir studijų informacijai patekti į užsienio virtualių bibliotekų ir kitas informacijos paieškos sistemas (3).

- Bus sukurta virtuali LVB dalykų rodyklė.
- LVB ir VDDDB teikiams paslaugoms bus registruota 90 000 studentų ir dėstytojų.
- Bus sukurta projekto interneto svetainė ir surengti 9 seminarai.

Projekto tikslinės grupės:

- Studentai;
- Dėstytojai.

Projekto biudžetas: 3 655 900,00 Lt.

2005 metais projekte numatytos veiklos ir jų įgyvendinimas:

1. Bibliotekų e. katalogų integravimas į LVB. Darbus vykdo e. katalogų ekspertų grupė sudaryta iš 22 ekspertų. Įvykdyti sekantys darbai:

Parengta „Loginės e. katalogų struktūros ALEPH sistemoje specifikacija“.

Specifikacijoje išnagrinėta bibliotekų elektroninių katalogų integravimo į Lietuvos virtualią biblioteką (LVB) problematika, numatyti tikslai ir uždaviniai, aprašytas pagrindinių katalogų ir kitų bibliografinių, publikacijų, dalykinių rubrikų duomenų bazių konvertavimas. Specifikaciją rengė e. katalogų integravimo ekspertų grupė, kuriai vadovavo Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos Informacinių sistemų skyriaus vedėja Nijolė Kolesinskienė.

Parengta e. katalogų duomenų konvertavimo programinė įranga.

Atliktas e. katalogų duomenų konvertavimas ir testavimas.

Taip pat ***pradėta rengti „Teminių virtualių katalogų specifikacija“.*** Specifikacijos užbaigimo terminas – 2006 kovo mėn.

2. Lietuvos VDDB sukūrimas.

Siekiant papildyti mokymosi visą gyvenimą procesą inovatyviomis mokymo priemonėmis ir metodais, yra *kuriama Lietuvos akademinė VDDB saugykla*, atitinkanti Europos ir pasaulio VDDB standartus, užtikrinanti ilgalaikį dokumentų archyvavimą, dokumentų apsaugą, virtualias paslaugas, invariantinių jų panaudojimą. Šioms funkcijoms užtikrinti yra būtina naujo tipo biblioteka – tinklinė skaitmeninė biblioteka (TSB), arba kitaip vadinama elektroninė biblioteka.

2005 m. liepos mėnesį buvo atrinkta 14 ekspertų grupė, kuri rugpjūčio mėnesį pradėjo darbus. Buvo atlikta atvirojo kodo programinės įrangos ir sistemos struktūros, kuri gali būti taikoma VDDB realizacijai, analizė, parengta pradinė specifikacijos versija ir suformuluotos pagrindinės VDDB specifikacijos tezės. Analizė parodė, kad tikslinga ekspertų grupės darbą nukreipti trimis kryptimis: e. dokumentų rengimo ir pateikimo; e. dokumentų kaupimo ir saugojimo; e. dokumentų objektų struktūros saugojimui. Ekspertai pasiskirstė į tris pogrupius, pagal tematiką: Mokslo publikacijų e. dokumentų rengimas ir pateikimas į Lietuvos VDDB, Mokslo publikacijų kaupimas Lietuvos VDDB, Mokslo publikacijų e. dokumentų struktūros VDDB. Šių trijų grupių darbo rezultatai bus apjungti į vieną dokumentą – VDDB specifikaciją (parengtą pagal IVPK metodiką). Rezultatas bus pasiektas 2006 m. vasario mėnesį.

Atliekami programinės įrangos parinkimo ir testavimo darbai, tuo pačiu detalizuojant specifikaciją trijose srityse: e. dokumentų talpinimo į VDDB (grupės vadovas Vidmantas Labašauskas); e. dokumentų kaupimo (grupės vadovas Alfonsas Stonis); e. dokumentų objektų struktūrų (grupės vadovas Marijus Montvilas). Darbo rezultatas – parengta VDDB informacijos sistemos specifikacija pagal IVPK metodiką.

3. Projekto administravimas, informacijos apie projektą, jo eigą ir rezultatus sklaida.

Administruojant projektą per 2005 m. projekto vykdymo laikotarpį įvyko 4 projekto Valdymo grupės posėdžiai, buvo surengti du konkursai e. katalogų ir VDDB ekspertams.

2005 m., viešinant projektą, buvo rengiami seminarai, leidžiama informacinė medžiaga (lankstukai), sukurtas ir nuolat palaikomas projekto žiniatinklis, rengiami populiarinimo straipsniai žiniasklaidos priemonėse.

2005 m. balandžio mėn. 27 d. įvyko pirmasis projekto viešinimo seminaras „Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas“, kuriame akademinėi visuomenei buvo pristatyti trys e. leidybos grupės projektai, Lietuvos virtuali biblioteka. Seminaras vyko Kauno technologijos universiteto Distancinio mokymo centre ir buvo transliuojamas internete bei į kitas distancinių mokymų klases Klaipėdos universitete, Kauno Vytauto Didžiojo universitete, Marijampolės kolegijoje, Vilniaus kolegijoje ir Panevėžio institute. Iš viso seminare dalyvavo 147 atstovai iš įvairių Lietuvos universitetų, kolegijų, mokslo institutų bei akademinėjų leidyklų.

Šiais metais projektas buvo pristatytas keletame informacinių leidinių. Straipsnis „Lietuvos akademinės e. leidybos sistemos sukūrimas – tradicinės leidybos tąša“ (A. Targamadžė, V. Kučiukas, A. Štreimikis, N. Valytė) publikuotas Nacionalinės distancinio mokymo asociacijos informaciniame leidinyje „Distancinis mokymasis“, Nr. 10. Taip pat projektas pristatytas Lietuvos mokslų akademijos ir Lietuvos inžinierių sąjungos mėnesiniame žurnale „Mokslas ir technika“, 2005 5 (551) – „Elektroninė leidyba ir virtuali biblioteka – žinių visuomenės plėtrai“ (V. Misevičius). Birželio mėnesį dienraštyje „Respublika“ išspausdintas užsakomasis straipsnis apie projektą „Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas: Lietuvos virtuali biblioteka“ (V. Kučiukas). Gruodžio mėnesį žiniasklaidai išsiųstas informacinis pranešimas „Akademinėi visuomenei – Lietuvos virtuali biblioteka“. Gruodžio mėnesį žiniasklaidai išsiųstas informacinis pranešimas „Akademinėi visuomenei – Lietuvos virtuali biblioteka“. Pranešimą išplatino naujienų agentūra ELTA, portalai Takas, Naujienos Online ir Elektronika.lt.

2005 m. gegužės mėn. Kauno technologijos universitetas dalyvavo parodoje „Kaunas 2005“, kurioje pristatė Kauno technologijos universiteto ir pramonės institucijų bendradarbiavimą mokslo ir technologijų srityje. Šio pristatymo metu visuomenė buvo supažindinta su ES remiamais struktūrinių fondų projektais, tame tarpe ir projektu „Lietuvos virtuali biblioteka bei visateksčių dokumentų duomenų bazės sukūrimas“.

Šių metų gegužės 18 d. Lietuvos akademinėi visuomenei Vilniaus universitete buvo pristatytas veikiantis Lietuvos virtualios bibliotekos portalas (<http://www.lvb.lt>).

Birželio 27 d. Kauno technologijos Distancinio mokymo centre įvyko antrasis viešinimo seminaras „E. leidybos technologiniai sprendimai ir bibliotekų e. katalogų integravimas į Lietuvos virtualią biblioteką“. Seminare dalyvavo 119 akademinėjų institucijų bei leidyklų atstovų. Seminaras buvo transliuojamas internetu bei į kitas distancinių mokymų klases Vilniaus Gedimino technikos universitete, Vytauto Didžiojo universitete, Klaipėdos universitete.

Liepos mėnesį padėjo veikti projekto žiniatinklis visuotiniame interneto tinkle (<http://lvb.sf.library.lt>).

Projektas, kartu su kitais ES struktūrinių fondų projektais bei paprogramėmis buvo pristatytas 2005 m. spalio mėn. 27-29 d. parodų centre „Litexpo“ vykusioje tarptautinėje informacinių technologijų ir telekomunikacijų (ITT) parodoje "Infobalt 2005", valstybinės programos „Informacinės technologijos mokslui ir studijoms“.

Spalio mėnesį buvo išleisti projekto lankstukai.